

УДК 351.77:614.2

DOI: 10.35432/tisb292023289751

ДІЯЛЬНІСТЬ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В КОНТЕКСТІ НАДАННЯ МЕДИЧНИХ ПОСЛУГ НАСЕЛЕННЮ В УМОВАХ ВІЙНИ

Рябошанко Олександр Анатолійович

здобувач

Інститут публічної служби та управління

Національний університет «Одеська політехніка»

<https://orcid.org/0009-0005-6568-5551>

Одним з ключових завдань в діяльності органів публічної влади під час воєнного стану є надання медичних послуг населенню, забезпечення сталого функціонування системи охорони здоров'я, збереження стану здоров'я населення в умовах війни.

Збільшення ролі публічної влади в організації вітчизняної сфери охорони здоров'я в умовах війни, викликів і змін є доволі актуальною проблемою сьогодення, так як протягом усього періоду державної незалежності наша країна не стикалася з такими викликами, як це має місце на сьогодні, коли значна частина нашої території охоплена активними бойовими діями, або ж окупована.

Слід констатувати, що з початком широкомасштабного вторгнення, вітчизняна система охорони здоров'я зазнала безпрецедентних випробувань. На відміну від інших публічних сфер, лікарні та лікарі працювали у найгарячіших точках навіть у найбільш гострі фази війни. Це відомо із усіх інформаційних джерел і з практики медичної галузі по спасінню і надання допомоги воїнам ЗСУ, мирним, цивільним мешканцям територій.

Суттєво зазначити, що у першій фазі війни, доступ до життєвонеобхідних ліків та послуг було порушено, а тисячі лікарів та медсестер, а також мільйони їхніх пацієнтів залишили свої домівки та місця роботи.

Однак система охорони здоров'я змогла вистояти, зберегла керованість і здатність виконувати свої функції. Цьому посприяли кілька факторів: відданість і служіння з боку багатьох лікарів, медсестер, керівників медичних закладів, «воєнні» рішення МОЗ, Кабміну та Парламенту, а також (вже започатковані раніш структурні реформи), які допомогли системі стати більш життєздатною.

Стосовно проведення структурних реформ, то як відзначає С. Дяченко: «відновлення української економіки у цілому потребуватиме значних коштів. – Київський інститут економіки оцінює збитки у понад 97 млрд. доларів лише від фізичного пошкодження інфраструктури. Втрати з урахуванням недоотриманих доходів від неможливості експорту української продукції через блокування портів, недоотримання інвестицій, скорочення виробництва тощо в рази більші» [2, с.1-2].

У зв'язку з цим, вже зараз відбувається обговорення шляхів фінансування повоєнного відновлення України. Для прикладу, щоб забезпечити стабільну роботу медичних закладів, 25 лютого 2022 р. Кабінет Міністрів змінив умови оплати праці медичних працівників за договорами з Національною службою здоров'я (НСЗУ).

Акцент зроблено на способах отримання цих коштів з успішних світових кейсів, за рахунок яких це відбувалося в інших країнах.

Варто зауважити, що надання медичних послуг населенню є складовою функціонування суспільно-економічного стану країни в цілому. Разом з тим, історія знає небагато випадків повоєнного відновлення економіки країни. Ще менше – коли спроби такого відновлення мали успіх. Такими, з точки зору М. Нечипоренко можуть бути: кейси відбудови Західної Європи після Другої світової війни (так званий план Маршалла), Кореї

після Корейської війни, Хорватії після Війни за незалежність, та Грузії – після війни 2008 року.

Факторів, які сприяли відбудові тих, чи інших країн є багато, однак можемо узагальнити наступні три: економічні реформи (1), фінансова підтримка в умовах значних руйнувань (2), відновлення роботи приватного бізнесу, який має працювати в конкурентних умовах (3) [3, с.4].

Важливо зазначити, що рік тому, у березні 2022 р. МОЗ запровадило спрощений доступ внутрішньо переміщених українців до первинної медичної допомоги. Людина зі статусом внутрішньо переміщеної особи отримала право потрапити до лікаря незалежно від місця перебування та без подання нової декларації про вибір лікаря.

Фахівці МОЗ спростили систему і для людей із хронічними хворобами, які потребували ліків. Наприклад, для пацієнтів, яким потрібен інсулін, МОЗ змінило правила виписування рецептів: отримати рецепт стало можливо у лікаря, який надає первинну допомогу, за умови, що електронна система охорони здоров'я (ЕСОЗ) містить інформацію про попереднє аналогічне призначення, створене лікарем [4].

У березні Кабмін дозволив безоплатний відпуск інсуліну пацієнтам у рамках програми «Доступні ліки» Проте вже у липні уряд повернув механізм відшкодування вартості препаратів інсулінів з можливістю часткової доплати з боку пацієнта.

Наприкінці минулого року для закладів, які на момент подання пропозиції про укладення договору розташовані у зоні бойових дій, НСЗУ запровадила пакет «Готовність та забезпечення надання медичної допомоги населенню, яке знаходиться на території, де ведуться бойові дії». На цей пакет укладатимуть договір з комунальними медичними закладами (окрім стоматологічних та первинки). У 2023 році НСЗУ оплачує цим закладам фактичну вартість послуг, які вони надали протягом 2022 року за пакетами спеціалізованої допомоги [5, с.3-4].

Таким чином, Програми медичних гарантій (до яких уряд вніс зміни наприкінці 2022 року), спрямовані на вирішення нових проблем зі здоров'ям, які породила масштабна війна.

Діяльність публічної влади в контексті надання медичних послуг населенню в умовах війни це, насамперед – вчасні і якісні послуги з відновлення ментального і фізичного здоров'я та реабілітації кожної людини, хто потерпає в часи викликів і воєнних лихоліть.

Список літератури

1. Гарантії прав і свобод громадян в умовах введення воєнного стану. URL: <https://pon.org.ua/novyny/6744-garantyi-prav-svobod-gromadyan-v>
2. Дяченко С. Як нам відбудувати Україну. Успішні світові кейси повоєнного відновлення. Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3493522-ak-nam-vidbuduvati-ukrainu-uspisni-svitovi-kejsi-povoennogo-vidnovlenna.html>
3. Нечипоренко М. Відродження після війни. Світовий досвід економічного успіху для України. URL: <https://thepage.ua/ua/news/yaki-varianti-vidnovlennya-ukrayini-ye-u-rovoyuennij-chas>
4. МОЗ презентувало дворічний план заходів із реалізації Нацстратегії зі створення безбар'єрного простору в Україні до 2030 року.: Міністерство охорони здоров'я України, опубліковано 26 квітня 2023 року. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/moz-prezentovalo-dvorichnyi-plan-zakhodiv-iz-realizatsii-natsstrategii-zi-stvorennia-bezbariernoho-prostoru-v-ukraini-do-2030-roku>
5. НСЗУ розпочинає підготовку до укладення договорів за Програмою медичних гарантій на 2023 рік. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/nszu-rozpochynaie-pidgotovku-do-ukladennia-dohovoriv-za-prohramoiu-medychnykh-harantii-na-2023-rik>